

ЗМІСТОВНО-ФОРМАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ СЕРЕДНЬОВІЧНИХ АНГЛІЙСЬКИХ БАЛАД ПРО РОБІНА ГУДА

Стародубець Аліна, студентка IV курсу групи ФАБ-3-16,
спеціальність «Філологія (мова і література англійська)».

Науковий керівник: Шовкопляс Галина Євгенівна, кандидат
філологічних наук, доцент, доцент кафедри світової літератури.

The article explores the content and formal features of medieval English ballads about Robin Hood. It is established that ballads about Robin Hood are a typical example of English folk art. The mythological basis of Robin Hood's ballads is described. The composition and dynamics of the plot are summarised. The image of Robin Hood as a prototype for the following heroic works among which can be distinguished the novel "Ivanhoe" by Walter Scott. The image of Robin Hood as a prototype for the following heroic works among which can be distinguished the novel "Ivanhoe" by Walter Scott is defined.

Key words: ballad, genre, Robin Hood, image of the "noble robber", traditional image, prototype, Sherwood Forest, composition.

У статті досліджено змістовно-формальні особливості середньовічних англійських балад про Робіна Гуда. Встановлено, що балади про Робіна Гуда є типовим зразком англійської народної творчості. Описано історико- легендарну основу балад про Робіна Гуда. Розглянуто композицію балад та динаміку сюжету. Визначено образ Робіна Гуда як прототипа для творів доби романтизму, серед яких можна виділити історичний роман Вальтера Скотта «Айвенго»

Ключові слова: балада, жанр, Робін Гуд, образ "благородного розбійника", традиційний образ, прототип, літературний топос Шервудського лісу, композиція.

Актуальність дослідження. Тема дослідження є актуальною у зв'язку з появою значної кількості творів, що наслідують мотиви балад про Робіна Гуда. Серед письменників, які відтворили у своїх книгах робінгудівські мотиви, крім сучасної письменниці Мері Стюрт з її циклом романів, ми можемо назвати В. Скотта та В. Шекспіра. Їхні герої жили у складний час, але боролися за свободу та були наділені тими ж рисами, що й Робін Гуд. Саме тому, завдяки непересічному образу, балади про Робіна Гуда є найвідомішими англійськими баладами та навіть виокремлені в окремий цикл, тому так важливо дослідити особливості робінгудівських балад.

Мета статті полягає у дослідженні особливостей середньовічних англійських балад про Робіна Гуда, а також аналізу топосу Шервудського лісу як центру «веселої старої Англії», походження Робіна Гуда та композиційної побудови балади.

Аналіз останніх публікацій. Особливо важливі праці таких науковців, як І. Каліша, І. Шама, М. Масаєва, Г. Сизько, Д. Чика, назви чийх робіт викладено у розділі «Бібліографія». Також була використана електронна стаття «Історики встановили, ким насправді був Робін Гуд», а також підручник зі світової літератури [9].

Серед англійських народних середньовічних балад найвідомішими є балади про шляхетного розбійника Робіна Гуда. Всього налічується близько 40 балад, що поєднані в один цикл [1, с. 3]. Всі балади концентруються навкруги образу Робіна Гуда, оскільки цей герой є популярним завдяки його винятковим рисам. Він був сміливим, справедливим, вірним другом, ставився з повагою до жінок, співчував бідним і гнаним людям. Мав сміливу вдачу та надзвичайну силу. Зазвичай, сміливого та справедливого Робіна Гуда оточують віддані друзі, серед яких веселий чернець брат Тук та красуня Маріон. Навіть розбійництво Робіна набуває рис шляхетності: він грабує багатих, щоб віддати все бідним. Талант розбійника проявлявся й у майстерній стрільбі з лука: «*Robin was a proud outlaw, / While as he walked on the ground. / So courteous an outlaw as he was one / Was never none else found*» [2, с. 1]. («Він за найкращих друзів мав / Знедолених усіх, / А багатців на смерть лякав / Його мисливський ріг. / Тринадцять літ Роб славно жив / У лісовій глуші. / Розбійник долею він був / І лицар — у душі») [переклад Л. Солонька].

Місцем перебування славетного Робіна Гуда є Шервудський ліс, який, за словами дослідника англійської культури І. М. Шама, є міфологічною основою всього твору [4, с. 1]. Величезний ліс у центрі графства Шервуд являє собою серединну Англію зі всіма її характерними рисами. Можна сказати, що Шервуд і є цілою Англією, а Шервудський ліс, де справжнім господарем є не шериф, а Робін Гуд зі своїми братами-розбійниками, є територією справедливості. Справа в тому, що на той час діяла для англійців заборона відвідувати ліси, полювати на дичину та збирати ягоди, гриби,

сухостій на дрова, оскільки всі ліси належали баронам-лендлордам, землевласникам. Відповідно, вже саме перебування в лісовому просторі було своєрідним протестом проти заборони. Це чітко окреслює ситуацію в Англії, коли діяльність таких сміливців була чимось незвичним, як і їх перебування в лісі. Крім того, ліс описується як яскравий та зелений, якою була і сама Англія, тому саме у баладах про Робіна Гуда вперше виникає назва «стара весела Англія». Саме цю назву у своїх комедіях підхопить Шекспір, який був уродженцем тієї серединної Англії. До речі, один з варіантів біографії Шекспіра пояснює його несподіваний від'їзд до Лондона саме з причини того, що славетний поет і драматург за часів проживання у Стредфордї промишляв полюванням на дичину у графських лісах і змушений був тікати від судового переслідування землевласника. Цей варіант біографії Великого Барда має назву «романтичної» або «контрабандистської» .

Питання походження Робіна Гуда і досі є складним, оскільки існує безліч версій щодо його походження. Дехто з дослідників вважає його вигаданим образом, а інші - збірним. Новітні дослідники-історики схиляються до думки, що герой існував насправді і мав історичний прототип, і навіть був дворянського походження. Цю думку доводять історики Шон Мак-Глінн та Стівен Лоугед [5]. Вони наголошують на тому, що найпевніше історичним прототипом Робіна Гуда був граф Локслі, який втратив свій спадок. За однією з версій, це сталося через підступність феодалів, за іншою - юнак сам розтратив своє майно. Однак обидві версії пояснюють ненависть молодого графа Локслі до можновладців. Коханою легендарного Робін Гуда є Маріон, яка втілює образ Прекрасної Дами, що є типовим образом середньовічної літератури. Дівчина була справжньою красунею: «*While in the other side was a box wherein sat a girl whose dark hair, dark eyes, and fair features caused Rob's heart to leap*» [2, с. 13]. («В ложі з другого боку сиділа дівчина, чиє темне волосся, карі очі й витончені риси обличчя примусили серце Роба радісно стрепенутись») та їй було притаманне загострене

почуття справедливості. Попри своє походження (а вона була дочкою графа Хантінгдона) Маріон у всьому підтримувала благородного розбійника. Саме Робін Гуд обирає її королевою, а сам, будучи дворянином, постає лицарем.

Композиційна побудова робінгудівських балад розвивається динамічно, так в центрі зображується одна подія, яка через кульмінацію - завершується щасливим фіналом. Робін Гуд приєднується до лісового братства, після чого 15 років займається грабіжництвом, причому грабує багатих, віддаючи все бідним. Закінчується балада весіллям Робін Гуда. Однак літературознавиця Галина Сизько зауважує, що існує варіант балади, де в кінці герой гине, а на його могилі викарбувано наступні слова: «*Here underneath his little stone / Lies Robert, Earl of Huntingdon; / Never archer as he so good, / And people called him Robin Hood. / Such outlaws as he and his men / Will England never see again*» [2, с. 296]. («*Під каменем важким тут / Спочив навіки Робін Гуд. / Він доблесно і чесно жив, / Він кривди серцем не любив. / Із ним гуляли молодці / Безстрашні вольні стрільці, / Серед яких він перший був, / Чим славу в Англії здобув*») [переклад Л. Солонька].

Спочатку середньовічні балади були ритмічними, що пояснювалося їхньою особливістю як танцювально-хорової пісні, і прикладом того є балади про Робіна Гуда. Вони мають повтори, римований вірш, кільцеве римування, суворе дотримання ритму та оповідну форму. Згодом балади, за словами І. В. Каліша, набули форми повноцінного вірша [1, с. 3].

Балади про Робін Гуда є типовим зразком середньовічної літератури і водночас прикладом англійської народної творчості. Англійці присвячували свої балади різним героям, однак завдяки винятковим рисам Робіна Гуда, даний образ є найвідомішим. Про це у своїй статті «Образ «благородного розбійника» в українській та англійській прозі 1-ої пол. XIX ст.» написав філолог Д. Ч. Чик [7, с. 189].

Образ легендарного Робіна Гуда одразу ж зацікавив «батька історичного роману», письменника Вальтера Скотта, і саме тому він ввів його у свій роман «Айвенго». Головний герой роману лицар Айвенго, наділений почуттям справедливості та сміливістю, який подібно графу Локслі (історичний прототип Робіна Гуда, на думку деяких дослідників) позбавлений спадку. Айвенго у знаменитому турнірі навіть бере ім'я Дездишадо, що іспанською мовою означає – «Позбавлений спадку». Тому нерідко його порівнюють з Робіном Гудом. Але у романі «Айвенго» є інший Робін Гуд, а саме вільний йомен Локслі (знову згадайте ім'я графа Локслі, якого історики вважають історичним прототипом баладного Робіна Гуда). Таке подвійне посилення зустрічаємо у романі Вальтера Скотта.

Балади з часом видозмінювалися, втратили свою ритмічність та за доби романтизму набули форми невеликої поеми. Для становлення балади як улюбленого віршованого жанру ранніх англійських романтиків так званої «озерної школи» значну роль відіграли балади про Робіна Гуда, що, з одного боку, були справжнім витвором народного англійського генія, а також являли зразкове явище середньовічної літератури, в яку були закохані романтики. Не виключено, що, крім вказаних причин, поетів-романтиків приваблював саме образ Робіна Гуда, розбійника шляхетного походження, який був несправедливо позбавлений спадку і ціле життя боровся з несправедливістю. Сприйнятий таким чином образ Робіна Гуда із народних англійських балад становить майже ідеальний образ романтичного героя, а саме: таємниче минуле, щоб робить героя нещасним, боротьба з несправедливим світом, а також – романтичне кохання до шляхетної красуні.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Каліш І. В. Жанр балади у світовій літературі // Вісник Глухівського педуніверситету, 2004. 4 с.

2. J. Walker McSpadden. Robin Hood and His Merry Outlaws. New York, 1923. p. 376
3. Робін Гуд. Переказ старовинних англійських народних балад. URL: https://read-online.in.ua/read/robin_hud/1 (дата звернення: 04.05.2020)
4. Шама І. М. Символіка лісу в циклі балад про Робін Гуда в оригіналі та перекладі // Вісник Запорізького державного університету, 2001. №1. 4 с.
5. Історики встановили, ким насправді був Робін Гуд. URL: <http://litakcent.com/2013/03/19/istoryky-vstanovyly-kym-naspravdi-buv-robin-hud/> (дата звернення: 04.05.2020)
6. Легенди про Робін Гуд. URL: <https://www.slideshare.net/GalinaSy/ss-53021704> (дата звернення: 04.05.2020)
7. Чик Д. Ч. Образ «благородного розбійника» в українській та англійській прозі 1-ої пол. ХІХ ст. // Актуальні проблеми слов'янської філології, 2011. Випуск ХХІV. с. 186-195
8. Масаев М. В. Жанрово-стилистические особенности исторического роману // Вопросы духовной культуры, 2001. с. 125-134
9. Ніколенко О. М., Конєва Т. М., Орлова О. В. Світова література: підруч. для 7-го класу. Київ, 2015. 272 с.